

Advies over de ontwerpkaarten “meest kansrijke gebieden voor akkervogels in Vlaanderen” in het kader van het Soortbeschermingsprogramma Akkervogels

Adviesnummer:	<u>INBO.A.4288</u>
Auteurs:	Johannes Jansen, Glenn Vermeersch, Rémar Erens & Koen Devos
Contact:	Lode De Beck (lode.debeck@inbo.be)
Kenmerk aanvraag:	e-mail van 14 december 2021; ANB_2021_35
Geadresseerde:	Agentschap Natuur en Bos T.a.v. Floris Verhaeghe floris.verhaeghe@vlaanderen.be
Kopij naar:	Agentschap Natuur en Bos T.a.v. Joris Janssens joris.janssens@vlaanderen.be

Dr. Maurice Hoffmann
Administrateur-generaal wnd.

Wijze van citeren: Jansen J., Vermeersch G., Erens R. & Devos K. (2022). Advies over de ontwerpkaarten "meest kansrijke gebieden voor akkervogels in Vlaanderen" in het kader van het Soortbeschermingsprogramma Akkervogels. Adviezen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek; nr. INBO.A.4288. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Aanleiding

Het INBO heeft in 2008 op basis van de toen recentst beschikbare broedvogelgegevens beheergebieden voor akkervogels voorgesteld. In 2014 werden deze beheergebieden voor akkervogels door het INBO geactualiseerd (Feys & Vermeersch, 2014). Bij de afbakening werd een onderscheid gemaakt tussen kerngebieden en zoekzones, wat onder PDPO¹III verder operationeel werd verfijnd in categorieën in functie van de beheerovereenkomsten voor akkervogels van de VLM zoals hieronder geïllustreerd.

Tabel 1: Overzicht van de oppervlakte per categorie van het beheergebied voor akkerfauna onder PDPOIII

Prioriteit	Type	Opp. (ha) focusgebied
1	Prioritaire zones kerngebied	4.249
2	Kerngebied	16.135
3	Kerngebied extra tot 25.000ha	8.306
4	Zoekzone	56.351
SOM		85.041

Het ANB verwacht binnenkort de vaststelling van het SBP Akkervogels zodat met de implementatie ervan kan worden gestart. Een belangrijke strategie binnen dit SBP betreft het aanstellen van een gebiedscoördinatie in de beste akkervogelgebieden in Vlaanderen teneinde minstens in deze gebieden, via de gerichte, gecoördineerde en complementaire inzet van het beschikbare instrumentarium (beheerovereenkomsten, coregelingen, permanente structuren, ...), de leefgebiedkwaliteit te optimaliseren en zo snel mogelijk bronpopulaties voor akkervogels te kunnen ontwikkelen. Deze aanpak wordt vanuit het SBP nagestreefd in 4 à 5 (clusters van) deelgebieden van telkens een 5.000 ha. Deze grootteorde sluit aan bij die van de som van de categorieën 'Prioritaire zones kerngebied', 'Kerngebied' en 'Kerngebied extra tot 25.000 ha' uit bovenstaande tabel.

Deze afbakening dateert reeds van 2014. Dien werd toen ook al gestart vanuit de vorige versie van de akkervogelkaart (2008), waarvoor velddata van de Vlaamse broedvogelatlas 2000-2002 uiteindelijk de basis vormden. Met het nieuwe Vlaamse vogelatlas-project 2020-2023 komen recentere data beschikbaar op schaal Vlaanderen. Die zal een grondige evaluatie en eventueel herziening van de akkervogelgebieden in Vlaanderen mogelijk maken. Weliswaar zal dergelijke analyse pas kunnen gebeuren in de jaren na het voltooiën van het veldwerk, dus eerder naar het einde van de looptijd van het SBP toe.

Gezien de actualisatie van de akkervogelgebieden pas mogelijk is als het veldwerk voor de broedvogelatlas is voltooid, zal het SBP zich qua focus op de meest kansrijke gebieden in eerste instantie toch nog moeten baseren op de huidige afbakening van de kerngebieden voor beheerovereenkomst akkervogels onder PDPOIII.

Het ANB wil uiteraard vermijden dat via het SBP geïnvesteerd wordt in bepaalde deelgebieden waar de situatie op het terrein ondertussen sterk is gewijzigd (lees kansrijkdom sterk gedaald).

---

¹ Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling (PDPO)

Vraag

Het ANB vraagt het INBO of ze voor de huidige deelgebieden, die tot het kerngebied voor akkervogels worden gerekend (alle deelgebieden cf. hoger onderverdeeld, behalve de zoekzones), kan bevestigen dat deze nog steeds relevante deelgebieden met hoge kansrijkdom voor akkervogels zijn. Of anders gezegd, kan het INBO bevestigen dat er voor deze deelgebieden geen kennis is van een substantiële achteruitgang van de akkervogelpopulaties of van de potentie voor populatieherstel voor akkervogels sinds de vorige evaluatie (2014).

Toelichting

---

1. Beperkte data voor volledige ontwerpkaart

Zoals beschreven in de aanleiding, ontbreekt ons gedetailleerde data over de toestand van akkervogels op Vlaams niveau. In het SBP Akkervogels is opgenomen dat de kerngebieden voor akkervogels op basis van de nieuwe vogelatlas zullen worden herbekeken. Die nieuwe vogelatlas is nu nog in opmaak² en zou afgewerkt worden in 2025. Dat jaartal is tevens het einde van de looptijd van de eerste fase van het SBP Akkervogels.

Sinds het verschijnen van de vorige vogelatlas (Vermeersch *et al.*, 2004), zijn er wel een aantal gebieden beter onderzocht op akkervogels, en zijn er enkele datareeksen beschikbaar. Dit geeft voor een beperkt aantal (kern)gebieden een beter beeld over de toestand van de akkervogelpopulaties. In de gebieden de Moeren te Veurne, het plateau van Leefeldal te Leuven (Evens *et al.*, 2022) en de Leemstreek (Wiersma *et al.*, 2021) zijn er in het kader van Plan Kiekendief MAS³ punten geteld. Door de beperkte looptijd en gebrek aan controlepunten konden geen duidelijke trends in deze gebieden vastgesteld worden. Eerder al werden deze en zeventien andere PDPO-gebieden gemonitord om de effecten van beheerovereenkomsten te evalueren (De Bruyn *et al.*, 2019). Hierbij werd ook vastgesteld dat voor de relevante soorten geen duidelijke trend kon worden vastgesteld. We kunnen hiermee niet staven welke deelgebieden meer of minder kansrijk zouden zijn, omdat we niet beschikken over recente referentiecijfers voor heel Vlaanderen en omdat detailinfo over de niet-recent onderzochte gebieden ontbreekt.

We kunnen wel al de voorlopige broedvogelkaarten (2022) van de vogelatlas vergelijken met de kaarten van de laatste vogelatlas (2004). Daarbij moeten we rekening houden dat er vandaag nog data uit ongeveer 30 % van de hokken ontbreken (ruwweg 200 hokken zijn nog niet geschat (100 hokken) of geclaimd (94 hokken), op een totaal van 650 hokken), en de kaarten dus een vertekend beeld kunnen geven ten voordele van de al onderzochte gebieden. De schattingen in de 5x5 kilometerhokken die hieronder in kaarten worden weergegeven zijn van afgewerkte hokken, en daar zal niet veel meer aan wijzigen. Vooral het ontbreken van een groot deel hokken, waar nog geen schatting van beschikbaar is, beïnvloedt de interpretatie. Voor dit advies hebben we er voor gekozen om voor de vier paraplu-soorten van het SPB Akkervogels (ANB 2021), namelijk veldleeuwerik, geelgors, patrijs en grauwe gors, de kaartjes met voorlopige schattingen van de nieuwe vogelatlas (periode 2020-2022) te vergelijken met de soortkaarten van de vorige vogelatlas (periode 2000-2002).

De hieronder weergegeven kaarten tonen de geschatte waarden per 5x5 km hok. Het zijn voorlopig geschatte aantal broedparen of territoria per 2.500 ha. Voor de inventarisatietechniek, het schatten van de broedparen en het opmaken van de voorlopige kaarten verwijzen we door

---

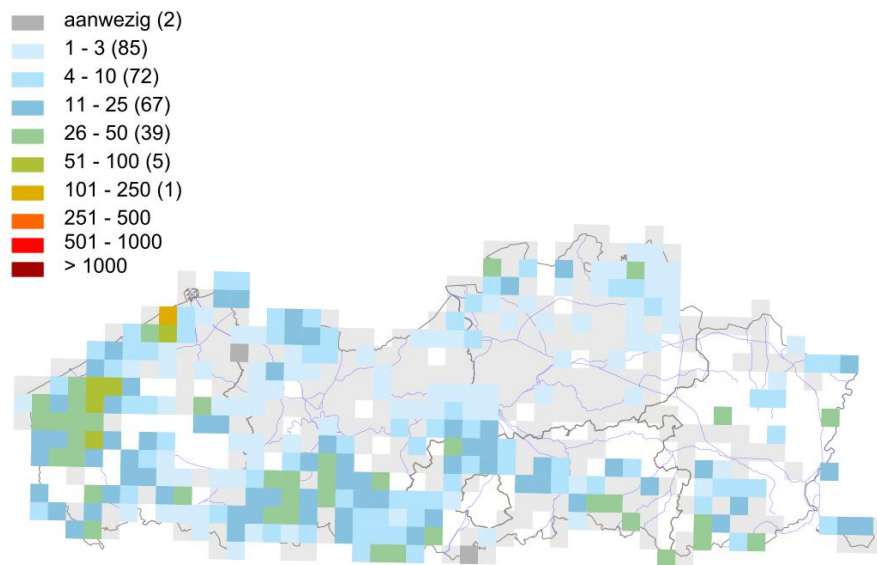
² Er is een extra jaar veldwerk gepland dan oorspronkelijk voorzien.

³ Meetnet Agrarische Soorten (MAS): punttellingen van vogels en zoogdieren om regionale verschillen en trends in landbouwgebied aan te tonen.

naar de handleiding van de vogelatlas (Anonymus, 2019). We vergelijken deze voorlopige kaarten telkens per soort met de kaarten van de vorige broedvogelatlas.

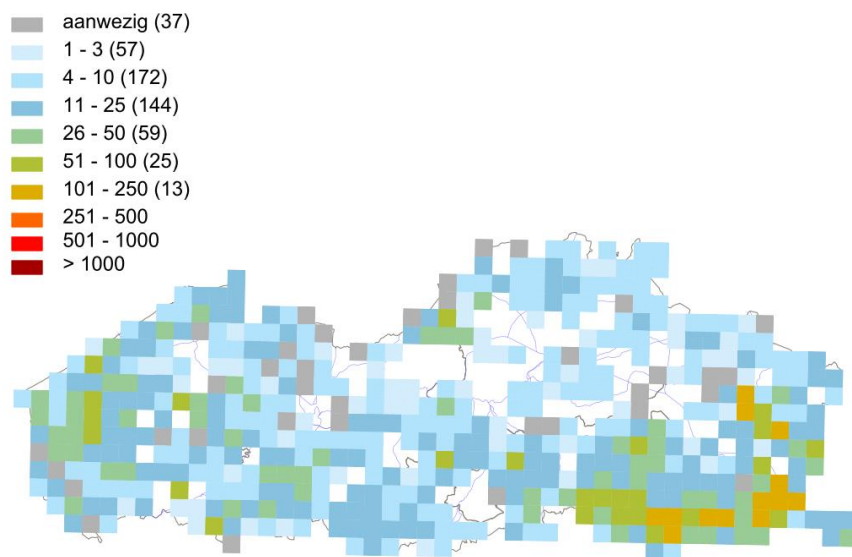
1.1 Veldleeuwerik

Na de grote afname van de aantallen van deze soort in de tweede helft van de 20ste eeuw lijken de aantallen zich in bepaalde regio's (zoals de Westhoek) gestabiliseerd te hebben. Er bestaat echter nog veel onduidelijkheid over de huidige aantallen in hét grote bolwerk van de vorige atlasperiode, nl. de Leemstreek in oostelijk Vlaams-Brabant en Zuid-Limburg. Vooralsnog zien we daar nog geen aantalsschattingen van meer dan 50 paar per atlasblok verschijnen, maar er moeten nog behoorlijk wat gegevens uit die regio binnenkomen.

Veldleeuwerik - *Alauda arvensis*
Broedvogels schattingen 2020-2022
© INBO / Natuurpunt (Vogelatlas.be) gemaakt op 06-10-2022 16:48:44

Figuur 1: voorlopige vogelatlaskaart van de veldleeuwerik met schattingen broedvogels 2020-2022. De witte hokken zijn nog niet geteld (geen data beschikbaar), nog geclaimd. De lichtgrijze hokken zijn geteld of gaan geteld worden (geclaimd door een teller). Hier is de soort dus afwezig, of is de schatting nog niet doorgegeven. In donkergrijze hokken is de soort aanwezig (maar geen aantal schatting), de legende met de overige kleuren toont de marge van het geschatte aantal broedparen per hok (5x5 kilometer)

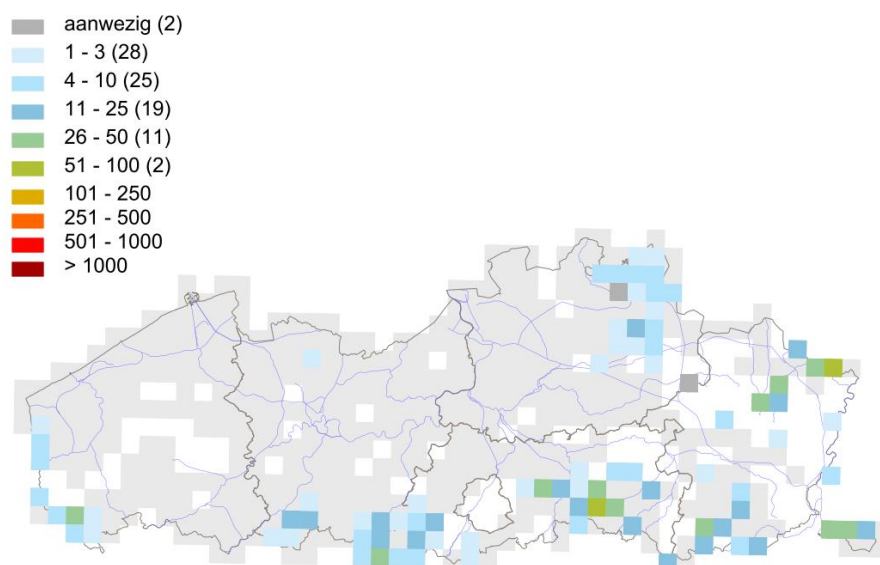

Veldleeuwerik - *Alauda arvensis*
 Broedvogels schattingen 2000-2002
 © INBO / Natuurpunt (Vogelatlas.be) gemaakt op 06-10-2022 16:40:11

Figuur 2: vogelatlaskaart van de veldleeuwerik met schattingen broedvogels 2000-2002. De witte hokken zijn geteld, maar is de soort afwezig. In donkergrijze hokken is de soort aanwezig. Aantal schattingen ontbreken. De legende met de overige kleuren toont de marge van het geschatte aantal broedparen per hok (5x5 kilometer)

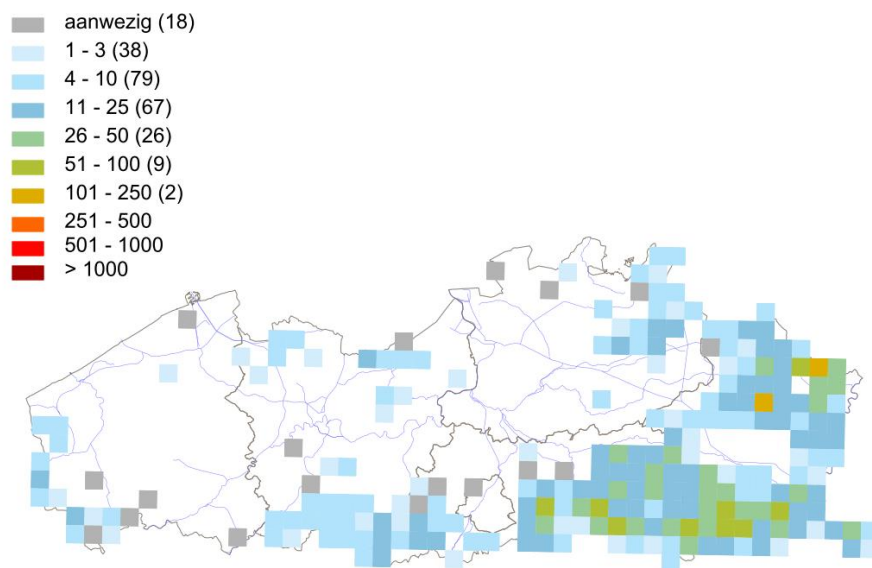
1.2 Geelgors

Bij geelgors zien we een duidelijke areaal inkrimping in het noorden van de provincies Oost- en West-Vlaanderen. De soort lijkt beter stand te houden in de gekende kerngebieden in Limburg en het oosten van Vlaams-Brabant, maar uit deze regio's moeten nog veel telgegevens binnenkomen.

Geelgors - *Emberiza citrinella*
Broedvogels schattingen 2020-2022
© INBO / Natuurpunt (VogelAtlas.be) gemaakt op 06-10-2022 17:02:24

Figuur 3: voorlopige vogelatlaskaart voor geelgors met schattingen broedvogels 2020-2022. De witte hokken zijn nog niet geteld (geen data beschikbaar), nog geclaimd. De lichtgrijze hokken zijn geteld of gaan geteld worden (geclaimd door een teller). Hier is de soort afwezig, of is de schatting nog niet doorgegeven. In donkergrijze hokken is de soort aanwezig (maar geen aantal schatting), de legende met de overige kleuren toont de marge van het geschatte aantal broedparen per hok (5x5 kilometer)

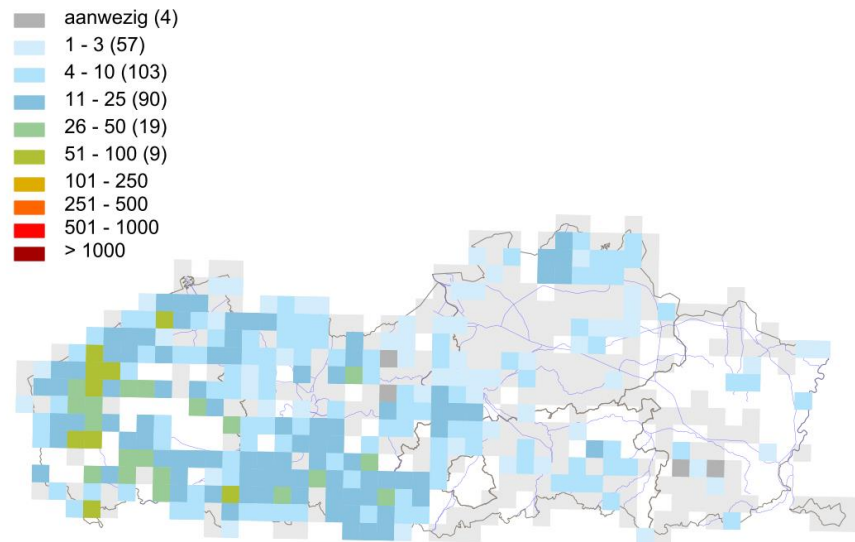

Geelgors - *Emberiza citrinella*
 Broedvogels schattingen 2000-2002
 © INBO / Natuurpunt (Vogelatlas.be) gemaakt op 06-10-2022 17:01:46

Figuur 4: vogelatlaskaart voor geelgors met schattingen broedvogels 2000-2002. De witte hokken zijn geteld, maar is de soort afwezig. In donkergrijze hokken is de soort aanwezig (maar geen aantal schatting), de legende met de overige kleuren toont de marge van het geschatte aantal broedparen per hok (5x5 kilometer)

1.3 Patrijs

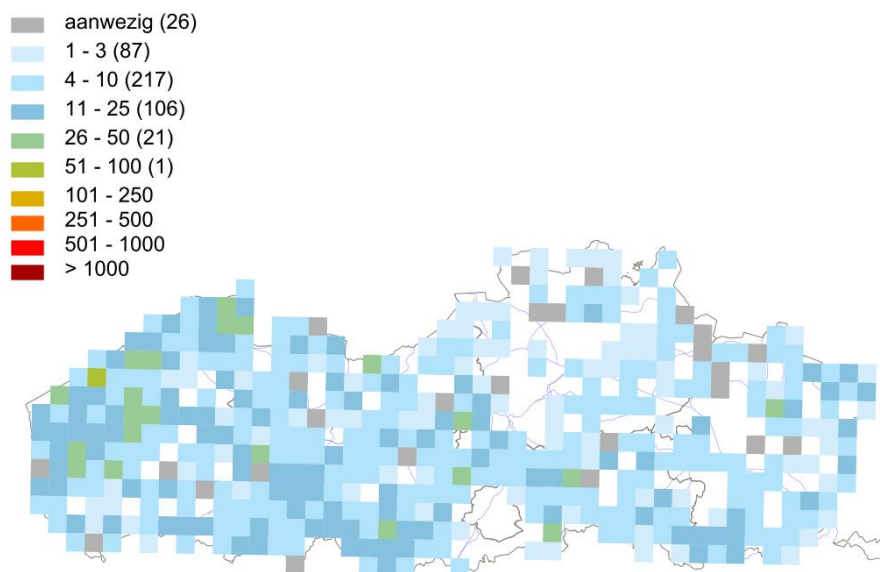
Ook voor de patrijs zien we een zwaartepunt van het areaal in West-Vlaanderen en het zuiden van Oost-Vlaanderen. De soort lijkt het hier en daar beter te doen dan in de periode van de vorige atlas. Het is nog niet helemaal duidelijk of die toename reëel is of eerder een gevolg van een betere en meer soortspecifieke inventarisatie-inspanning.

Patrijs - *Perdix perdix*
Broedvogels schattingen 2020-2022
© INBO / Natuurpunt (Vogelatlas.be) gemaakt op 06-10-2022 17:03:29

Figuur 5: voorlopige vogelatlaskaart voor patrijs met schattingen broedvogels 2020-2022. De witte hokken zijn nog niet geteld (geen data beschikbaar), nog geclaimd. De lichtgrijze hokken zijn geteld of gaan geteld worden (geclaimd door een teller). Hier is de soort afwezig, of is de schatting nog niet doorgegeven. In donkergrijze hokken is de soort aanwezig (maar geen aantal schatting), de legende met de overige kleuren toont de marge van het geschatte aantal broedparen per hok (5x5 kilometer)

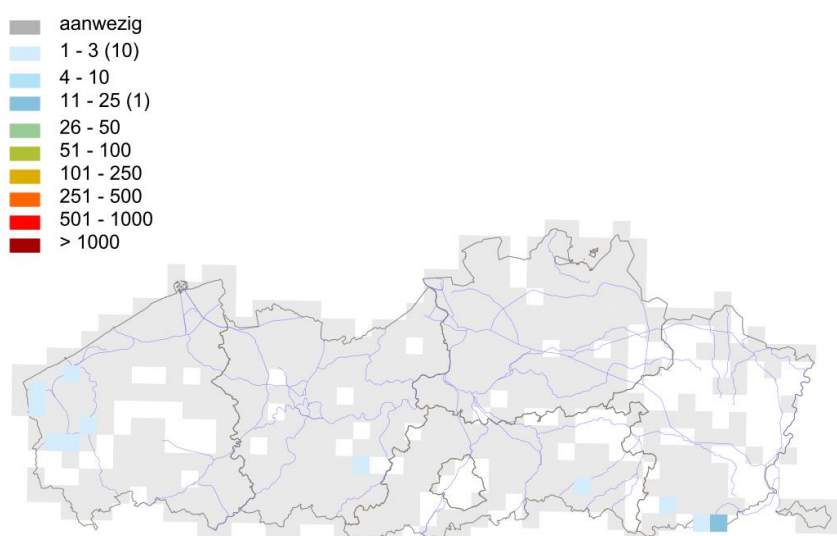

Patrijs - *Perdix perdix*
 Broedvogels schattingen 2000-2002
 © INBO / Natuurpunt (Vogelatlas.be) gemaakt op 06-10-2022 17:03:05

Figuur 6: vogelatlaskaart voor patrijs met schattingen broedvogels 2000-2002. De witte hokken zijn geteld, maar is de soort afwezig. In donkergrijze hokken is de soort aanwezig (maar geen aantal schatting), de legende met de overige kleuren toont de marge van het geschatte aantal broedparen per hok (5x5 kilometer)

1.4 Grauwe gors

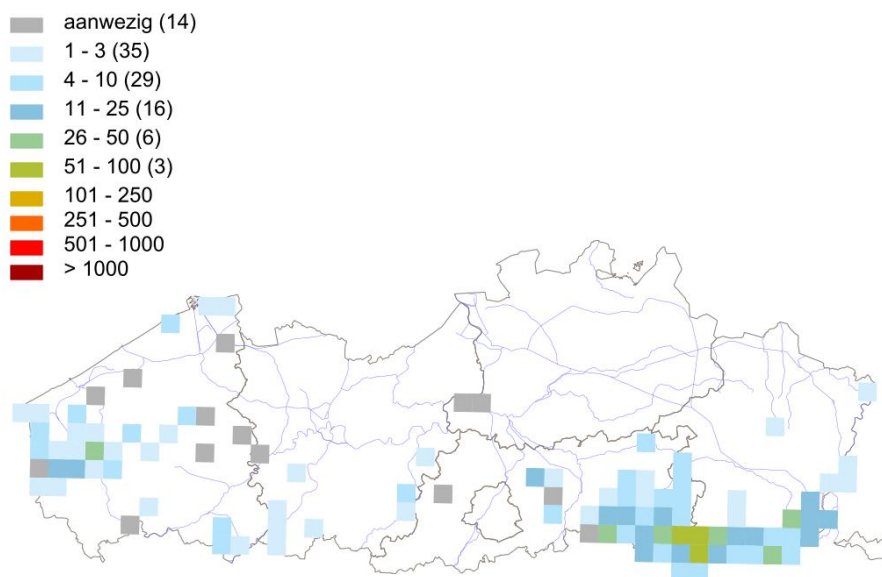
Voor grauwe gors is er enkel nog maar een voorlopige verspreidingskaart. Vooral de gegevens uit Limburg zijn nog onvolledig. Het is wel duidelijk dat de soort als broedvogel helemaal teruggedrongen is tot de Leemstreek in Zuid-Limburg en oostelijk Vlaams-Brabant, en compleet was verdwenen uit de rest van het land. In 2000-2002 werden in Vlaanderen nog 850-1.100 broedparen geteld, dit nam af tot een dieptepunt van veertig broedparen in 2018 (Verdonckt *et al.*, 2018). In de laatste jaren mogen we voorzichtig spreken van een stabilisatie, al blijft de toestand van deze soort precair. In 2021 waren er hooguit een vijftigtal broedparen, allen in de Leemstreek (Verdonckt *et al.*, 2022). In 2022 lijkt zich een lichte stijging en spreiding te voltrekken. Er werden opnieuw enkele broedgevallen opgetekend in de Westhoek⁴ (West-Vlaanderen), na bijna vijftien jaar afwezigheid als broedvogel.

Grauwe Gors - *Emberiza calandra*
Broedvogels schattingen 2020-2022
© INBO / Natuurpunt (Vogelatlas.be) gemaakt op 06-10-2022 17:05:07

Figuur 7: voorlopige vogelatlaskaart voor grauwe gors met schattingen broedvogels 2020-2022. De witte hokken zijn nog niet geteld (geen data beschikbaar), nog geclaimd. De lichtgrijze hokken zijn geteld of gaan geteld worden (geclaimd door een teller). Hier is de soort afwezig, of is de schatting nog niet doorgegeven. In donkergrijze hokken is de soort aanwezig (maar geen aantal schatting), de legende met de overige kleuren toont de marge van het geschatte aantal broedparen per hok (5x5 kilometer)

⁴ de regio Westhoek (hier niet bedoeld als het reservaat) beslaat drie Westkust gemeenten De Panne, Koksijde & delen van Nieuwpoort, de polders ten zuiden daarvan en het West-Vlaams Heuvelland.

Grauwe Gors - *Emberiza calandra*
 Broedvogels schattingen 2000-2002

© INBO / Natuurpunt (Vogelatlas.be) gemaakt op 06-10-2022 17:04:38

Figuur 8: vogelatlaskaart voor grauwe gors met schattingen broedvogels 2000-2002. De witte hokken zijn geteld, maar is de soort afwezig. In donkergrijze hokken is de soort aanwezig (maar geen aantal schatting), de legende met de overige kleuren toont de marge van het geschatte aantal broedparen per hok (5x5 kilometer)

2. Nut van ruimtelijke concentratie akkervogelmaatregelen

De ruimtelijke concentratie van de inzet van instrumenten (beheerovereenkomsten voor het behouden en verbeteren van akkervogelpopulaties) in de gebieden met grootste kans op rijkdom aan doelsoorten is van groot belang en kunnen we niet genoeg benadrukken, zoals het SBP Akkervogels vooropstelt. Het uitgangspunt in het SBP is om in een aantal gebieden de doelsoorten opnieuw tot het niveau van 'bronpopulatie' te brengen. Daarbij is het belangrijk om in de eerste plaats te (blijven) investeren in gebieden waar vandaag de meest levensvatbare populaties aanwezig zijn, het zogenaamde kerngebied met prioritaire zones. Wanneer daar bronpopulaties worden bereikt, kunnen die op termijn uitbreiden naar omliggende zoekzones. Of en waar die meest levensvatbare populaties aanwezig zijn, dat kunnen we (nog) niet met zekerheid aantonen.

De afbakening van de perimeter van de prioritaire zones kerngebied, de kerngebieden, de extra kerngebieden en de zoekzones in het kader van het SBP Akkervogels, bepaalt de inzet van soortbescherming beheerovereenkomsten. Hierbij is een vaak gebruikte drempelwaarde 7 % van de oppervlakte "niet-productieve landbouw (zowel tijdelijke maatregelen als vaste structuren samen), die nodig zou zijn om akkervogelpopulaties te behouden of herstellen. Over die drempelwaarde is geen wetenschappelijke consensus, en in een recent rapport over akkervogels in Groningen (Klaassen *et al.*, 2022) wordt het ruimtelijk clusteren van maatregelen in vraag gesteld. De context in de Groningse polders is echter niet een op een vergelijkbaar met de situatie in Vlaanderen, omdat in de Nederlandse grootschalige akkercomplexen de maatregelen vaak als enige niet-productieve oppervlakte aanwezig zijn, terwijl er in de Vlaamse akkervogelgebieden vaak nog meer niet-productieve oppervlakte aanwezig is die niet onder een beheerovereenkomst valt. Een grootschalig onderzoek is wenselijk om het clusteren van maatregelen meer wetenschappelijk te onderbouwen. Vooral nog blijft het aannemelijk dat een

bepaalde drempel aan oppervlakte geschikt kwalitatief akkervogelbiotoop nodig is (binnen een geschikte landschappelijke context) om als een bronpopulatie te kunnen fungeren, en dat een hoog percentage aan maatregelen kan helpen om dat te bereiken.

Het INBO maakte in het verleden al een ruimtelijke afbakening waarbij een onderscheid werd gemaakt tussen de meest kansrijke (kerngebied en prioritair kerngebied) en minder kansrijke (zoekzones) akkervogelgebieden. Een scharnierpunt tussen kerngebied en zoekzone werd mede op basis van budgetbeschikbaarheid bepaald, wat bij een actualisatie opnieuw een opportune insteek is (zowel voor de inzet van het instrumentarium als voor de aanbesteding van gebiedscoördinatie). Aannemelijk ligt dit scharnierpunt van de totale oppervlakte kerngebied opnieuw rond de 25.000 ha, maar om voorheen uitgesloten en mogelijks eerder over het hoofd geziene gebieden niet uit te sluiten, is het aangewezen om een marge van 25 % bijkomende oppervlakte (7.500 ha) in acht te nemen.

3. Afbakening

We hebben geen aanwijzingen dat de kerngebieden die in 2014 werden afgebakend meer of minder kansrijk zijn geworden. Met de ons nu beschikbare data kunnen we geen specifieke zoekzones of kerngebieden aanduiden waar een substantiële achteruitgang of vooruitgang van de akkervogelpopulaties vastgesteld werd of waar de potentie voor populatieherstel voor akkervogels sinds de vorige evaluatie (2014) is vergroot. We adviseren daarom om de eerder afgebakende kernzones te behouden. Bij grauwe gors zien we wel een algemene neerwaartse trend, ook in diens kerngebied, in vergelijking met de vorige vogelatlas periode. Die trend heeft zich verder gezet tot een dieptepunt in 2017 (Verdonckt *et al.*, 2018) maar recent (in 2021 en 2022) duiken enkele territoria op in een aantal verlaten kerngebieden (Verdonckt *et al.*, 2022). Wel kunnen we argumenteren, o.a. op basis van de voorlopige kaarten van de broedvogelatlas, dat het zoekgebied in westelijk West-Vlaanderen best wordt opgewaarderd. In de oorspronkelijke perimeter (anno 2014) was er geen kerngebied in West-Vlaanderen aangeduid. In de nieuwe (voor advies voorgelegde) perimeter (uit het SBP Akkervogels, ANB 2021) is wel een kerngebied in West-Vlaanderen aangeduid. Wij adviseren om hier bijkomend nog een extra oppervlakte van 7.500 ha aan te duiden als kerngebied. Voor een concrete afbakening van kerngebieden zou men zich kunnen baseren op de 5x5 km hokken van de vogelatlas. Maar de resolutie van die hokken is echter te groot. Bij de opmaak van ons voorstel voor bijkomend kerngebied hebben we rekening gehouden met de zoekzones waar al een hogere dekkinggraad aan beheermaatregelen bereikt is, en met de aanpalende zoekzones betrokken met gelijkaardige dichtheden aan akkervogels. Op deze manier komen we tot een geüpdate kaart van de kerngebieden s.l. waarbij we extra gebieden in West-Vlaanderen voorstellen. Het gaat hierbij om een cluster binnen de kuip van de IJzer van 7.855 ha zoekgebied, die nu als kerngebied voorgesteld wordt.

Concreet adviseren we om de volgende gebieden op te nemen in het kerngebied:

- De Moeren: 2.782 ha
- Eggewaartskapelle: 2.607 ha
- Houtem - Alveringem: 2.466 ha

Voor de noordelijke Westhoek kan ook reeds een toetsing gebeuren aan de verzamelde gegevens in het kader van de nieuwe vogelatlas omdat deze regio reeds volledig is geteld in de periode 2020-2022. Dit is binnen het tijdsbestek van deze adviesvraag niet mogelijk, omdat het heel wat werk vraagt qua verwerking, berekening van dichtheden en vergelijking van verschillende akkervogelsoorten. Die oefening kan wel ingediend worden bij het INBO als projectaanvraag, in afwachting van de herevaluatie van de volledige perimeter. Dat is ook aan te raden voor een concrete gebiedsgerichte inzet van instrumenten voor dit deelgebied. Voor de gebieden die in de Polders gelegen zijn, dient rekening gehouden te worden met een specifieke context waarbij agrarisch gebied zelden uit louter akkerland bestaat maar een afwisseling kent van graslanden en akkers (en op die manier ook vaak een meerwaarde creëert voor

akkervogels). Akkervogelmaatregelen dienen daarom rekening te houden met een maximaal behoud en eventuele opwaardering van de aanwezige graslanden (o.a. in functie van weidevogelsoorten), zoals ook aangehaald in het SBP Akkervogels. Daarbij komt de moeilijke oefening om overlappende SBP's, o.a. SBP Grauwe Kiekendief, SBP Weidevogels, SBP Bruine kiekendief, met elkaar te verzoenen en te laten versterken.

Conclusie

We hebben geen aanwijzingen dat de kerngebieden voor akkervogels die in 2014 werden afgebakend meer of minder kansrijk zijn geworden. Deze kunnen dus best behouden blijven, alvast tot er betere en recentere inventarisatiegegevens beschikbaar worden in het kader van de nieuwe vogelatlas. Op basis van de voorlopige kaarten van de nieuwe broedvogelatlas komt het westen van West-Vlaanderen naar voor als een bolwerk voor alle vier de paraplu-soorten van het SBP Akkervogels. Dit terwijl er vooralsnog geen prioritaire zone was afgebakend in West-Vlaanderen. We adviseren om huidige zoekzones in dit deel van West-Vlaanderen met hoge bedekkingsgraad aan beheerovereenkomsten te clusteren en op te nemen als kerngebied.

Referenties

ANB (2021). Achtergrondrapport bij het soortenbeschermingsprogramma voor de akkervogels (MB 20/12/2021)

De Bruyn L., Devos K., Van Den Berge K., Vermeersch G., T'Jollyn F. (2019). Effecten van beheerovereenkomsten op populaties van landbouwvogels in Vlaanderen. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2019 (26). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Evens R., Willems, T., Crevecoeur J., Neyens T. & Beenaerts N. (2022). Beheerovereenkomsten voor akkervogels tijdens het broedseizoen (broedplaats, voedsel en broedsucces). Onderzoeks- en monitoringsrapport. Centrum voor Milieukunde - Universiteit Hasselt, Diepenbeek.

Feys S. & Vermeersch G. (2014). Actualisering akker- en weidevogelkerngebieden. Rapport van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel. INBO.R.2014.1501602

Klaassen R., Schultinga M., Sirks A., Kleyheeg E. & Wiersma P. (2022). Evaluatie van de effecten van het agrarisch natuurbeheer op voorkomen en trends van akkervogels in de provincie Groningen 2015 – 2020. GKA-rapport 2022-01. Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels, Scheemda.

Anonymus (2019). Fred Hustings, Gerald Driessens, Simon Feys, Glenn Vermeersch & Koen Devos. Handleiding Veldwerk Vogelatlas 2020-2023.⁵

Verdonckt F., Erens R. & Guelinckx R. (2018). De zwanenzang van de Grauwe Gors in Vlaanderen (Werkgroep Grauwe Gors) in themanummer akkervogels Natuur.oriolus 2018-3

Verdonckt F., Van Overmeeren N. & Erens R. (2022). Activiteitenrapport Werkgroep Grauwe Gors veldseizoen 2021 in kader van Plan Kiekendief. Werkgroep Grauwe Gors vzw, Riemst, België.

---

⁵ www.vogelatlas.be

Vermeersch G., Anselin A., Devos K., Herremans M., Stevens J., Gabriels J. & Van Der Krieken B. (2004). Atlas van de Vlaamse broedvogels 2000-2002. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 23, Brussel, 496pp

Wiersma P., Jansen J., Erens R., Vansteelant W. & Postma M. (2021). Voedselsituatie voor de grauwe kiekendief en effecten van beheermaatregelen in de oostelijke Leemstreek in 2017-2020. GKA-Rapport 2021-03. Grauwe Kiekendief – Kenniscentrum Akkervogels, Scheemda, Nederland en Werkgroep Grauwe Gors vzw, Riemst, België.

Bijlage 1: perimeter akkervogels

---

akkervogelgebieden2022.shp

Shapefile geüpdatet in attributentabel "prioriteit": "nieuwekern2022" voorstel aanduiding nieuwe kerngebieden anno 2022